

Broedvogels Groeve Oostermeent

2017

Dirk Prop

Rapportnummer VWG: 258

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Goois Natuurreservaat

Resultaten broedvogelinventarisatie Groeve Oostermeent 2017

De Groeve Oostermeent is een natuurgebied dat is ingeklemd tussen het oude dorp Blaricum en Huizen-Bijvanck. Met een oppervlakte van 20 ha is het gebied te klein voor het tafellaken, maar door de steilwand en het in het Gooi zeldzame ecosysteem van natte heide, is het gebied vele malen groter dan het servet.

De Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken inventariseert 3-jaarlijks de broedvogels in het gebied volgens de SOVON BMP methode. Het doel is om trendmatige veranderingen in de broedvogelpopulatie vast te leggen. De resultaten zijn geregistreerd op de website van SOVON (www.avimap.nl).

De inventarisaties in 2017 zijn uitgevoerd door Huub Casander, Dick Jonkers, Cor Molenaar, Paul vd Poel, Dirk Prop en Hugo Weenen.

Sinds de vorige telling in 2014 zijn er geen ingrijpende beheermaatregelen uitgevoerd. Succesvol uitgepakt zijn de eerdere ingrepen van 2011 toen GNR een aantal maatregelen heeft genomen om de natte elementen te versterken. De nieuwe poelen die in dat jaar zijn uitgegraven blijven, zoals bedoeld, jaarrond open water behouden. Omdat het gebied voedselarm is, groeien de poelen niet direct dicht, hetgeen het positief effect te niet zou doen. Ze zijn niet alleen visueel aantrekkelijk maar bieden op bescheiden schaal ook plek voor waterminnende plant- en diersoorten.

Vergelijken we de resultaten van 2017 met die van 2014 (zie tabel 1), dan valt op dat het aantal soorten met vijf is afgenomen. Dit is echter niet structureel. Het heeft vooral te maken met enkele waarnemingen van vogels in de bomenrij in het noordelijk deel van het gebied. Zang in één van de boompjes leidt volgens de SOVON criteria al snel tot een geldig territorium, en dat heeft toevallig zo uitgepakt dat in 2014 één territorium van Merel, Braamsluiper, Grasmus, Vink en Putter zijn vastgesteld, welke soorten in 2017 hier niet zingend zijn waargenomen tijdens één van de 14-daagse telrondes. Tuinfluiter en Zwartkop daarentegen hebben we hier in 2017 wel gehoord zodat deze als nieuwe broedvogel aan de lijst toegevoegd kunnen worden.

De Kievit is stabiel met twee paar en broedt hier jaarlijks succesvol in de gras- en heidevegetatie. Eind mei was een paartje met drie bijna vliegvlugge jongen aanwezig. Het succes van de Kievit is een prestatie in een gebied waar meestal ook een 10-tal Eksters, vele 10-tallen Kauwen en enkele Zwarte Kraaien verblijven. Het paartje Scholekster dat vanaf april rond de kale heuvel in het noordoosten verbleef, was niet succesvol. Deze verhoging is ook in de favoriete hangpek van de schaapskudde en de kans op vertrapping van eventuele eieren is dan bijna 100 %.

Het aantal watervogels (Grauwe Gans, Wilde Eend en Meerkoet) is redelijk stabiel. Een nieuwe en beetje vreemde eend in deze bijt is de Kuifeend. Vier maal werd een paar waargenomen, ook binnen de door BMP-SOVON vastgelegde datumgrenzen zodat dit een geldig territorium opleverde. Overigens is er geen nest of kuikens van de ganzen, eenden of Meerkoet gezien. Het natte milieu trekt deze vogels wel aan maar het broedsucces valt tegen. Mogelijk hebben deze grote groundbroeders last van de Vos, hoewel de aanwijzingen dat er een Vos rondloopt in het gebied beperkt is tot één gevonden uitwerpsel. Zichtwaarnemingen van de Vos zijn er verder niet zodat we

de Vos alleen maar als een mogelijke dader mogen classificeren en ook rekening moeten houden met alternatieve scenario's zoals vertrapping door vee.

De kleine heidevogelsoorten laten een wisselend beeld zien. De Boompieper neemt duidelijk af. Er was nog slechts één territorium terwijl dit er in 2011 nog 4 waren. Ook de Kneu laat een afname zien sinds 2011; er resteren nu nog 2 territoria terwijl dit er in 2011 nog 5 waren. Daarentegen is de Graspieper verder toegenomen van 3 naar 5 territoria. Het broedsucces lijkt ook goed want in mei en juni zit het gebied vol met alarmerende Graspiepers. De Roodborsttapuit doet het ook goed en komt in een jaarlijks stabiel aantal voor met 3 territoria.

Ook in 2017 was er weer een mooie kolonie van de Oeverzwaluw aanwezig in de steilwand die elke winter onder supervisie van Dick Jonkers vertikaal wordt afgestoken. Het broedsucces leek groot afgaande op de af- en aanvliegende oudervogels naar de nestopening in juni. Het aantal territoria is vastgesteld op 63 op basis van de inspectie van de nestholtes door Dick Jonkers op 20 juni. Eerdere tellingen van holtes tijdens de reguliere tellingen vanaf het pad leverden iets hogere resultaten op, namelijk 78 en 88 maar, door van afstand (ca 25 meter) te tellen worden ook onaffe nestholtes meegeteld, hetgeen verklaart waarom deze tellingen te hoog uitkomen.

Het gebied is ook een pleisterplaats voor niet-broedvogels. In de plassen en slootjes worden regelmatig foeragerende Blauwe reigers, Witgat gezien en zelfs Ooievaars, Lepelaars en Grote Zilverreiger. In het centrale moerassige deel verblijven in het vroege voorjaar spectaculaire aantallen Watersnippen. Zo telden we hier op 18 maart 70 snippen. Ook bijzonder zijn de Beflijsters die vooral in april worden waargenomen op het hoger gelegen heideplateau ten zuiden van de steilwand. De vogels zijn hier op trek en vrij schuw en bij verstoring door mensen verlaten ze meestal het gebied.

Bij elke telling werden meerdere hazen gezien met een maximum van 11 hazen op 15 april. Bij de reeën gaat het minder voor de wind. In 2014 was een reeëit met twee kalfjes aanwezig en dit aantal was in 2016 opgelopen tot 5, vermoedelijk door voortplanting via een moeder-zoon relatie. In maart 2017 resteerden er nog maar 2 reeën en later in het voorjaar slecht één. De dieren waren altijd erg schuw en renden het gehele terrein over als een bezoeker van het pad afweek en het is dan ook het meest waarschijnlijk dat menselijke verstoring de oorzaak is geweest maar ook in dit geval ontbreekt hard bewijs.

Al met al blijft de Groeve Oostermeent een uniek en waardevol natuurgebiedje in het Gooi dat, hoe klein ook, het verdient om goed beschermd te blijven.

Ter verbetering van de natuurontwikkeling geven we het GNR twee adviezen.

- De bezoekers mogen het gebied alleen betreden via het gemarkeerde pad dat loopt tussen de twee hekken aan weerszijden van het gebied. Dit is een goede maatregel om te zorgen dat de rust behouden blijft voor broedvogels, pleisterende vogels en grote zoogdieren als haas en ree. Bij de toegang van het gebied staat het standaard bordje dat wandeling "toegestaan is op wegen en paden". Dit is onduidelijk en geeft eigenlijk een vrijbrief om overal te lopen omdat het gebied dooraderd is met hazenpaadjes. Om hierin duidelijk te zijn zoude tekst veranderd moeten worden in "toegestaan op het gemarkeerde pad".

- Het hoge deel van de Groeve Oostermeent ten zuiden van de steilwand heeft een heischrale vegetatie die vrij monotoon is. Ook al kunnen incidenteel leuke soorten worden waargenomen zoals Beflijster, Grote Lijster en Tapuit, toch is de soortenrijkdom zeer laag en zijn hier ook geen broedterritoria vastgesteld. Een goede manier om de natuurlijke waarde van deze zone te verhogen is de aanleg van een stevige enclosure waarbinnen de schapen en koeien niet kunnen komen. Te denken valt aan twee enclosures met elk een oppervlakte van ca 100 m² omsloten door hetzelfde type hekwerk waarmee het hele gebied ook omheind is. Deze ingreep zal de natuurlijke variatie van het gebied verhogen zonder afbreuk te doen aan het open karakter. Er zal binnen de enclosure al snel een ruige vegetatie van enkele meters gaan groeien, waarin zich idealiter ook eikenbomen kunnen ontwikkelen. Om dit proces te versnellen is het aan te bevelen om enkele eikels van de nabijgelegen Woensberg in de enclosure te 'planten' en daarna jaarlijks eventuele overwoekering door Berk of Vogelkers tegen te gaan. Na een aantal jaren zal de Eik zich zelfstandig kunnen ontplooien zodat een biotoopje ontstaat waar dieren beschutting kunnen vinden tegen zon, wind, regen en predatoren. Zie overigens ook de omslagfoto waarop te zien is dat een eenmaal volwassen geworden Eik ook zonder omheining kan overleven.

Broedvogels Groeve Oostermeent 2017

Soort	2011	2014	2017
Grauwe gans	1	6	2
Nijlgans	1	1	
Kuifeend			1
Wilde eend	2	4	4
Meerkoet	1	1	2
Scholekster		1	1
Kleine plevier		2	
Kievit	3	2	2
Grote bonte specht	1	1	
Houtduif	1	1	1
Oeverzwaluw	105	135	63
Boompieper	4	2	1
Graspieper	3	4	5
Witte Kwikstaart	2	3	2
Heggenmus		3	1
Roodborst		1	1
Roodborsttapuit	4	3	3
Merel	2	1	
Braamsluiper		1	
Grasmus	1	1	
Fitis	3	2	1
Tuinfluitier			1
Zwartkop			1
Ekster	1	1	2
Zwarte Kraai	1	1	1
Vink		1	
Putter		1	
Kneu	5	3	2
Aantal soorten	18	25	20

Tabel 1 Aantal territoria Groeve Oostermeent in 2011, 2014 en 2017